

TIBETAN BUDDHIST DHARMA GLOSSARY- HEBREW

ENGLISH / ORIGINAL TERM	HEBREW TRANSLATION	DEFINITION
AFFLICTIVE/DISTURBING EMOTIONS AND ATTITUDES, DELUSIONS	עמדות ורגשות עוכרים	כל מצב תודעה המערפל את תפיסת המציאות, העוכר את שלוותנו ומביא לאומללות מנטלית המדאיגה, מייסרת ומענה את רוחנו. שלושה סוגים עיקריים: היקשרות (או תשוקה/תאוה); כעס (או שנאה/סלידה/עוינות); בערות (או בלבול).
ANALYTICAL MEDITATION	מדיטציה אנליטית	ניתוח של מושא המדיטציה כדי למצוא ולהבין את טבעו.
ANGER	כעס	מצב תודעה הנובע מגישה מנטלית לא נכונה, המגזימה בתכונותיו השליליות של מושא הכעס והמעוררת סלידה כלפיו, ובדרך כלל גם רצון לפגוע בו. תוצאתו סבל.
ANIMAL REALM	בעלי חיים	אחד מששת סוגי היצורים החיים במעגלי הקיום. שייך למצבי הקיום התחתונים. (ר' SIX REALMS OF EXISTENCE)
ANTIDOTES	תרופות-נגד	תכונות ראויות תובנות ופעולות שפיתוחן ויישומן תורמים להפחתה בעוצמת הרגש העוכר עד לסילוקו הסופי.
APPEARANCES	חזות הדברים	מראית העין של הדברים, האופן שבו התופעות נראות לתודעתנו. אנו תופסים את אופן קיומן של התופעות על סמך החזות הזאת, השונה מהאופן שבו הן מתקיימות למעשה.
ARYA	אַרְיָא (סנסקריט)	נעלה (בניגוד ליצור רגיל), המאמן את רוחו שהשיג ראייה חודרת ישירה של המציאות.
ASPIRING BODHICITTA / AWAKENING MIND	התודעה הניעורה כשאיפה / תודעת ההארה כשאיפה	התודעה שכוונתה להשיג ערות מלאה למענם של כל היצורים החיים, כשהיא עדיין ברמת הרצון בלבד (בניגוד לתודעה הניעורה כמעשה).
ATTACHMENT	היקשרות	מצב תודעה הנובע מגישה מנטלית לא נכונה, המגזימה בתכונותיו החיוביות של מושא ההיקשרות ובכוח משיכתו ומביאה לחוסר רצון להינתק ממנו. תוצאתה סבל.
BEGINNINGLESS TIME	זמן ללא ראשית	לפי התפיסה הבודהיסטית, לא קיימת נקודת התחלה לקיומם של היצורים החיים, כלומר התודעה היא זרם מתמשך, ללא ראשית, המשתנה ללא הרף. לפיכך גם הזמן, המודד את ההשתנות, הוא ללא ראשית.
BODHICITTA / AWAKENING MIND	בוֹדְהִי־צִי־טָה (סנסקריט) / התודעה הניעורה / תודעת ההארה	תודעת ההארה, התודעה הניעורה, רוח ההארה, התודעה שכוונתה להשיג ערות מלאה, הארה שלמה, למען רווחתם של כל היצורים החיים.
BODHISATTVA	בוֹדְהִי־סַטְוָה (סנסקריט)	יצור חי שבתודעתו נוכחת תמיד הכוונה להשיג ערות מלאה, הארה שלמה, כדי שיוכל להביא תועלת מרבית לכל בעלי התודעה.
BUDDHA	בוֹדְהָה (סנסקריט)	המואר/הניעור/היודע-כול; יצור חי שניעור מבערותו והשתחרר מכל הרגשות העוכרים, זרעיהם ורישומיהם, שפיתח את כל המעלות עד לשלמות והשיג את ידיעת-הכול.
BUDDHA NATURE	טבע הבודהה	הפוטנציאל להשגת ההארה השלמה המצוי בכל בעלי התודעה.
BUDDHAHOOD	בוֹדְהָהוּת	מצב הערות המלאה, ההארה השלמה, רמת ההתפתחות הרוחנית הגבוהה ביותר, השגת מצב של סילוק כל הרגשות העוכרים, זרעיהם ורישומיהם, פיתוח כל המעלות, לרבות חוכמה, עד לשלמות, והשגת מצב של ידיעת-הכול.
CALM ABIDING	שהייה בשלווה	מצב ריכוז רב עוצמה, שבו שכנו כל הסחות הדעת, והתודעה שוהה במושאה הנבחר מאליה, ללא מאמץ, ברציפות, בשמחה, בגמישות, בצלילות וביציבות איתנה.
CIRCUMAMBULATION	הקפות	נערכות סביב מקום קודש (מקדש, סטופה וכד') בכיוון השעון. פעולה פיזית שבאמצעותה צוברים פוטנציאל זכות. פעולת ההקפה מבטאת את האמונה העמוקה ואת הקרבה שחשים למקום שסביבו עורכים את ההקפות.

CLEAR LIGHT	אור צלול	הרמה המעודנת ביותר של התודעה, המכונה גם התודעה ההיולית. רמה זו של רצף התודעה היא ללא ראשית וללא קץ, מגיעה מהחיים הקודמים וממשיכה לחיים הבאים.
COMPASSION	חמלה	הרצון שהיצורים החיים האחרים יהיו משוחררים מסבל ומגורמיו.
CONSEQUENCE SCHOOL	אסכולת התוצאה (בסנסקריט: פרסנגיקה)	תת-אסכולה של אסכולת דרך האמצע (ע"ע), שאת השקפתה אנו מחשיבים כתיאור המעמיק ביותר של אופן קיום התופעות וכיצד הן נתפסות. היא דוגלת ברעיון שהתופעות, משום שהן מתהוות באופן תלוי, הן ריקות מקיום בזכות-הן, מצידן-הן, בפני עצמן, מכוח-עצמן, באופן בלתי תלוי.
CONTINUITY OF CONSCIOUSNESS, CONTINUUM OF CONSCIOUSNESS	רצף התודעה	זרם מתמשך של רגעי תודעה ללא ראשית, המשתנה ללא הרף וקיים ברציפות.
CONVENTIONAL PHENOMENA	תופעות מוסכמות	מכלול התופעות על כל סוגיהן. אופן קיומן הממשי אינו כפי שנראה לנו.
CONVENTIONAL TRUTH	אמת מוסכמת	מציאות מוסכמת, מגוון התופעות שאנו תופסים באופן רגיל באמצעות חושינו והתודעה המנטלית. ברמה הגסה – תופעות אלו נראות לנו כקיימות בפני עצמן, באופן בלתי תלוי, ובשל התפיסה המוטעית המולדת הזאת אנו סוברים שהן קיימות כפי שהן נראות. ברמה המעודנת – קיומן של כל התופעות כתיג בלבד, ככינויים המוצמדים אל בסיס התיג באמצעות מחשבה ושם. הבנת הרמה המעודנת מושגת רק לאחר הבנה חודרת של הריקות.*
CYCLIC EXISTENCE	מעגלי הקיום	סמקרה, מחזוריות סבל הלידה מחדש, החיים והמוות, הנובעת מהקרמה – הפעולות ותוצאותיהן. הפעולות מונעות על-ידי הרגשות העוכרים, שבבסיסם הבערות.
DEDICATION OF MERIT	הקדשת פוטנציאל הזכות	הבעת כוונה לייעד את פוטנציאל הזכות שנצבר ממעשים טובים להגשמת מטרות ראויות
DEGENERATE TIMES	זמנים מנוונים	תקופה שבה היצורים החיים שוקעים יותר ויותר בפעילויות שליליות, תקופה של עימותים ומחלוקות.
DEPENDENT ARISING/ORIGINATION	התהוות תלויה	בואן לידי קיום של התופעות באופן תלוי בגורמים אחרים, שלא מכוח-עצמן. קיימות שלוש רמות של תלות: תלות בגורמים ובתנאים, תלות בחלקים ותלות בתיג של שם ומחשבה.
DESIRE	תשוקה	מצב תודעה הנובע מעמדה מנטלית לא נכונה, המגזימה ביתרונותיו של מושא התשוקה והמעוררת היקשרות כלפיו, ובדרך כלל גם רצון להשיגו. תוצאתה סבל.
DHARMA	דְהַרְמָה (סנסקריט)	תורה, חוק, אמת; בודהה-דהרמה: משנתו של הבודהה. פירושה היפסקות הסבל והדרך המובילה להיפסקות זאת. הדהרמה היא המקלט הממשי, המגן על המתרגל באמצעות העשייה הרוחנית של הימנעות מפעולות שליליות, ביצוע פעולות חיוביות ושאיפה להגיע ללידה-מחדש רצויה ולהארה
EMPTINESS	ריקות	הביטוי המלא: ריקות מקיום מעצם מהותן של התופעות; האמת המוחלטת, טבען הבסיסי של התופעות, האופי הסופי שלהן, ההיעדר הטבעי של קיום בלתי תלוי של התופעות, מצדן-הן, בפני עצמן, מכוח-עצמן. מה שנתפס על-ידי התודעה המשתמשת בהיגיון מנומק בניחוח טבען הבסיסי של התופעות.
ENGAGING BODHICITTA / AWAKENING MIND	התודעה הניעורה כמעשה / תודעת ההארה כמעשה	יישומה של התודעה הניעורה הנוכחת מאליה תמיד בזרם התודעה של בודההיסטווה. התהליך להשגתה: רכישת היכרות ממושכת באמצעות מדיטציה על התודעה הניעורה כשאיפה, קבלת נדר הבודההיסטווה ועיסוק במעשה הרוחני של שש השלמויות. התודעה הניעורה כמעשה פירושה נוכחות בו-זמנית של שני מצבי תודעה – התודעה הניעורה עם עשייה רוחנית של אחת משש השלמויות.
ENLIGHTENMENT (COMPLETE/PERFECT ENLIGHTENMENT, AWAKENING)	הארה (הארה שלמה / הארה מושלמת, ערות)	רמת ההתפתחות הרוחנית הגבוהה ביותר, השגת מצב של סילוק כל הרגשות העוכרים, זרעיהם ורישומיהם, פיתוח כל המעלות עד לשלמות, והשגת מצב של ידיעת-הכול.
EQUANIMITY	מידת ההשתוות	מצב תודעה של התייחסות מאוזנת ושווה לכל מושאי התודעה, ללא אפליה ביניהם.
ETERNALISM	קביעות הקיום	השקפה פילוסופית הדוגלת בקיצוניות של קיום בלתי תלוי. העמדה הקיצונית ההפוכה לה היא "ניהיליזם" (ע"ע).

EXTERNAL PHENOMENA	תופעות חיצוניות	מושאי התודעה שאינם קשורים לתודעה.
FORCE OF FAMILIARITY	כוח ההתוודעות	הכוח שבהתרגלות התודעה אל המושא (של הלמידה או של המדיטציה), מתוך התוודעות חוזרת ונשנית אתו, המקרבת אותו והופכת אותו למעין טבע שני.
FORM BODY	גוף החומר	בסנסקריט: רופֶאקֶא'ה; אחד מגופי הבודהה
FOUR SEALS	ארבעת סוגי החותם	מאפייני ההשקפה הבודהיסטית המקובלים על כל האסכולות הפילוסופיות הבודהיסטיות: 1. כל התופעות המורכבות הן ארעיות; 2. כל הדברים הנגועים מאמללים; 3. כל התופעות ריקות מקיום מעצם מהותן ונעדרות עצמי; 4. נירוונה היא שלוה.
GELUG	גְלוֹק (טיבטית)	אחת מארבע המסורות בבודהיזם הטיבטי, המסורת הצעירה ביותר והגדולה ביותר (מספרית). נוסדה על-ידי צונגקהאפה בסוף המאה ה-14, על בסיס מסורת הקאדאם. ידועה גם בשם מסורת הקאדאם החדשה.
GODS	ישויות שמימיות (בסנסקריט: דְוָה)	אחד מששת סוגי היצורים בעלי התודעה במעגלי הקיום. שייך לצורות היקום העליונות. יצורים שמימיים המכורים להנאות. (ר' SIX REALMS OF EXISTENCE).
HELL BEINGS	יצורי שאול	אחד מששת סוגי היצורים בעלי התודעה במעגלי הקיום. שייך לצורות הקיום התחתונות. קיום מסוג זה כרוך בסבל קיצוני. (ר' SIX REALMS OF EXISTENCE).
HINAYANA	הינַא'אנָה (סנסקריט)	(האר THE LESSER/FUNDAMENTAL VEHICLE)
IGNORANCE	בערות	חשכת התודעה, האי-יכולת הזמנית להכיר את טבען הבסיסי של התופעות.
IMPERMANENCE	ארעיות	היותן של התופעות שמקורן בגורמים ובתנאים בנות-חלוף. ברמה הגסה, הנראית לעין, הארעיות מתבטאת במוות, בהרס, בהתפוררות וכו'. ברמה המעודנת יותר היא באה לידי ביטוי בשינויים הזעירים ביותר המתרחשים מדי רגע.*
IMPRINTS	רישומים	העקבות המוטבעים בזרם התודעה של היצור החי על-ידי הפעולות הפיזיות, המילוליות והמנטליות שהוא מבצע. התנסויות היצור החי הן תוצאה של הבשלת רישומי פעולותיו.
INTERNAL PHENOMENA	תופעות פנימיות	התודעה עצמה המתבוננת במושאים ומושאי התודעה הקשורים אליה (כמו הגוף וכל היבטיו – יכולות החושים, היכולת המנטלית וכו').
KADAM	קָאדָאם (טיבטית)	מסורת בבודהיזם הטיבטי. נוסדה על-ידי אָטִישָה במאה ה-11. קָא – מכלול תורתו של הבודהה, דָאם – יישום תורת הבודהה. המעשה הרוחני העיקרי – אימון התודעה כאמצעי לפיתוחה של התודעה הניעורה. שימשה בסיס למסורת הגְלוֹק שנוסדה על-ידי צונגקהאפה בסוף המאה ה-14.
KAGYU	קָגְיוֹ (טיבטית)	אחת מארבע המסורות בבודהיזם הטיבטי. נוסדה על-ידי מֶאֶרְפָה במאה ה-11. שושלת של מדיטציה ושל פילוסופיה. התרגול הרוחני המיוחד לה הוא מְהָאמוֹדְרָה (החותם הגדול)*.
KARMA	קָרְמָה (סנסקריט)	הפעולות הפיזיות, המילוליות והמחשבתיות ומניעיהן. כל פעולה שאנו מבצעים מטביעה את רישומה בתודעתנו ובסביבתנו. כל התנסויותינו בהווה הן עקב הבשלת תוצאותיהן של פעולות שביצענו בעבר. (ראה LAW OF KARMA)
LAW OF CAUSE & EFFECT, LAW OF CAUSALITY	חוק הגורם והתוצאה	חוק טבע, היחס בין הגורם והתוצאה, העיקרון שלכל דבר ארעי יש גורמים ותנאים שהתכנסותם יחדיו ברגע מסוים תביא להתהוותו. לדוגמה: הזרע והנבט.
LAW OF KARMA	חוק הקרמה	מקרה פרטי של חוק הגורם והתוצאה, העיקרון של גורם-תוצאה בין פעולותינו ובין התנסויותינו. כל פעולה שאנו מבצעים מטביעה את רישומה בזרם התודעה שלנו. התנסויותינו הן תוצאה של הבשלת רישומי פעולות שביצענו בעבר. פעולות שאינן ראויות יובילו לסבל, פעולות ראויות יביאו אושר; הפוטנציאל הקרמי מתעצם עם הזמן ויכול להניב תוצאה גדולה בהרבה מהגורם עצמו; ללא גורם מתאים לא תהיה תוצאה; גורם קרמי שנוצר לעולם לא יאבד.

LIBERATION	חירות	נירוואנה, מצב של שחרור מסבל, מהיוולדות מחדש שלא מרצון בהשפעת פעולות נגועות הנובעות מעמדות ומרגשות עוכרים. מצב זה מושג באמצעות סילוק כל הרגשות העוכרים וזרעיהם.
MAHAYANA	מַהַאֵיָאָנָה (סנסקריט)	(ראה THE GREAT/UNIVERSAL VEHICLE)
MAITREYA	מַיִטְרֵיָה (סנסקריט)	הבודהיסטווה של טוב-הלב האוהב, התגלמות התכונה המוארת של טוב-לב אוהב. הוא הבודהה של העתיד.
MANJUSHRI	מַנְגְ'וֶשְׁרִי (סנסקריט)	הבודהיסטווה של החוכמה, התגלמות החוכמה המוארת.
MASTER	מאסטר	מורה-הרוח שהוא בעל ניסיון אמיתי, המיומן בשלושת האימונים העליונים – של מוסריות, של ריכוז ושל חוכמה.
MEDITATION	מדיטציה (בטיבטית: גוּם)	פירוש המונח בטיבטית: התרגלות, הגעה להתוודעות טובה וקרובה עם מושא המדיטציה, יצירת התוודעות מתמשכת עם מושא ראוי כדי להביא לתמורה בתודעה. מנקודת מבט בודהיסטית קיימים שני סוגי מדיטציה – מדיטציה של ייצוב ומדיטציה אנליטית.
MERIT	פוטנציאל זכות	האנרגיה החיובית הנצברת (כפוטנציאל) עקב עשייה ראויה.
METHOD AND WISDOM	השיטה והחוכמה	שני היבטים של הדרך להארה. השיטה – האמצעים להשגת הארה, הכוללים חמלה, אהבה, כוונה אלטרואיסטית וכו'. החוכמה – הבנת היעדר עצמיות, הבנת טבע המציאות. יש לשלב שני היבטים אלה תמיד ולעולם לא לנתקם זה מזה.
MIND / CONSCIOUSNESS	תודעה	מה שהוא צלול ויודע; באמצעותה היצור החי תופס את עולם התופעות, מודע לו, מכיר ומבין אותו. התודעה מסווגת לשישה סוגים עיקריים – חמש תודעות החושים (ראייה, שמיעה, הרחה, טעימה ומישוש) והתודעה המנטלית.
MINDFULNESS	נתינת דעת	שיטה לשמירת התודעה ברציפות על מושאה. זוהי תרופת הנגד לשכחות. פיתוחה והעצמתה נעשים באמצעות החזרת התודעה למושא שוב ושוב.
NEGATIVE STATE OF MIND	מצב תודעה שלילי / שאינו ראוי	מצב תודעה העוכר את רוחנו וגורם לנו סבל. לדוגמה: כעס, היקשרות, קנאה, 'הירות וכו'.
NIHILISM	ניהיליזם	השקפה פילוסופית הדוגלת בקיצוניות של אי-קיום מוחלט. העמדה הקיצונית ההפוכה לה היא "קביעות הקיום" (ע"ע).
NIRVANA	נִירוּוָאנָה (סנסקריט)	חירות, מצב של שחרור מסבל, מכורח ההיוולדות מחדש במסמרה כתוצאה של פעולות נגועות הנובעות מגישות ומרגשות עוכרים. מצב זה מושג באמצעות סילוק כל הגישות והרגשות העוכרים וזרעיהם.
NYINGMA	נִינְגְמָה (טיבטית)	אחת מארבע המסורות בבודהיזם הטיבטי, הוותיקה שבהן. נוסדה על-ידי פֶאדְמָאסַאמְבְּהֵנוּה בתחילת המאה התשיעית. דגש על התרגול הרוחני הטנטרי ותרגול דְזוּגְצֵן (השלמות הגדולה). *
OMNISCIENCE	ידיעת-כול	מצב תודעה המאפיין את הרמה הרוחנית של ערות מלאה, ידיעה בו-זמנית של כל התופעות שבשלושת הזמנים (עבר, הווה, עתיד).
OPPONENT POWERS	כוחות נוגדים	ארבעה כוחות שהפעלתם מאפשרת טיהור שליליות הפעולה שבוצעה: כוח החרטה; כוח הטיהור באמצעות פעולות חיוביות; כוח ההחלטה הנחושה שלא לעסוק בפעולות שליליות בעתיד; כוח ההסתמכות על מושאי המקלט ופיתוח בודהיציטה (תודעת הארה).
PERMANENCE	קביעות	אי-ארעיות, היעדר של שינוי מדי רגע ברגע.
PHENOMENA	תופעות	See CONVENTIONAL, EXTERNAL, INTERNAL, ULTIMATE PHENOMENA

PRACTICE	מעשה-הרוח, תרגול-הרוח	העשייה הרוחנית, תרגול-הרוח, מימושם של עקרונות התורה הבודהיסטית הלכה למעשה. אמצעי מעשה-הרוח כוללים: הקשבה, קריאה ושינון של עקרונות אלה; חשיבה וניתוח הנלמד; מדיטציה להפנמת הנלמד ולמיזוג בפעילויות היומיום. אופני פעולה והליכים אלה מכוונים ישירות ובעקיפין לעיצוב התודעה הבלתי נשלטת ולהטלת משמעת עליה, מתוך הכנעת היבטיה השליליים והעצמת היבטיה החיוביים.
PRACTITIONER	מתרגל-הרוח	המאמן את רוחו, אדם העוסק במעשה-הרוח הבודהיסטי, הפועל להשגת שליטה בתודעה לשם הימנעות מפעולות שאינן ראויות ולשם פיתוח והגברת סגולות ראויות, והמונע על-ידי שאיפה להשגת לידה מחדש רצויה בעתיד (הרמה ההתחלתית), או שאיפה לחירות אישית (רמת הביניים), או שאיפה להארה שלמה למען רוחת כל היצורים החיים (הרמה העליונה).
PROSTRATIONS	השתחויות	נערכות בפני דימויים מייצגים של ישויות מוארות או בפני מורים רוחניים כדרך לחלוק להם כבוד. פעולה פיזית שבאמצעותה צוברים פוטנציאל זכות. מטרתה הכנעת הגאווה, והיא מבטאת את הרצון לפתח מעלות כמו אלה שיש למושא ההשתחוות.
REFUGE	מקלט	ראה בקשת מקלט. (TAKING REFUGE)
SAKYA	סַאקְיָה (טיבטית)	אחת מארבע המסורות בבודהיזם הטיבטי. נוסדה על-ידי קהון קונצ'וק ג'ילפו במאה ה-11. התרגול הרוחני העיקרי הוא "לאם דְרָה" (דומה ללאם-רים, שלבי הדרך אל ההארה). *
SANGHA	סנגה (סנסקריט)	הקהילה הרוחנית ההולכת בדרך של הבודהה.
SELFHOOD / SENSE OF SELF	עצמיות	זהות עצמית, מהות עצמית, היותן של התופעות קיימות מעצם טבען, מכוח-עצמן, מצדן-הן, ללא תלות באחרים. מושא השלילה של השקפת היעדר העצמי.
SELFLESS	היעדר-עצמי	ריקות, היעדר קיום מעצם מהותו, טבען הבסיסי של התופעות. מסווג להיעדר-עצמי של היצור החי ולהיעדר-עצמי של תופעות אחרות. ע"ע אמת מוחלטת.
SHAKYAMUNI BUDDHA	בוּדְהָה שַאקְיָאמוּנִי	דמותו ההיסטורית של גְאוּטָאמָה סִידְהָאָרְתָה, בן המאה השישית לפנה"ס (563 – 483 לפנה"ס). אביו היה מלך שבט שַאקְיָה שבצפון הודו. הוא חי בארמון המלכות, נישא ונולד לו בן. מתוך התבוננות בדברים הבין את טבעם של מעגלי הקיום – מחזורי הכאב והסבל של הלידה, המחלות, ההזדקנות והמוות – ובגיל 29 עזב את משפחתו ואת חיי הרווחה שבארמון ויצא למסע חיפוש רוחני אחר הדרך לשחרור ממעגלי הקיום. בגיל 35, מקץ שש שנות לימוד אצל טובי המורים בני זמנו, תרגולים סגפניים ומדיטציות עמוקות, השיג הארה בבוּדְ-גְאָיָה ומאז כונה בּוּדְהָה (הנִיעוּר) שַאקְיָאמוּנִי (החכם משבט השַאקְיָה). המשיך ללמד את משנתו (ראה: לסובב את גלגל הדהרמה) עד שעבר מן העולם בגיל 80.
SHAMATHA / STABILIZING MEDITATION	מדיטציה של ייצוב (בסנסקריט: שמטה)	תרגול שבו ממקדים את התודעה באופן חד-נקודתי במושא המדיטציה. *
SIX REALMS OF EXISTENCE	ששת עולמות הקיום	לפי ההשקפה הבודהיסטית מעגלי הקיום מורכבים משש צורות קיום שונות; שלוש צורות קיום עליונות – ישויות שמימיות, ישויות שמימיות למחצה ובני אנוש, ושלוש צורות קיום תחתונות – בעלי חיים, רוחות רעבות ויצורי שאול.
STUPA	סְטוּפָה (סנסקריט)	דימוי מייצג של התודעה המוארת. עשוי מחומרים שונים ובגדלים שונים, אך תמיד בעל צורה ויחסים מוגדרים. לעתים קרובות מכיל שרידים של מורה רוחני גדול.
SUCHNESS	כְּכוּת	אופן קיומן של התופעות כפי שהן, הטבע הבסיסי של המציאות. (ראה EMPTINESS)
SUTRA	סוּטְרָה (סנסקריט)	דרשות הבודהה המהוות את החטיבה השנייה מבין שלוש החטיבות של הכתבים הבודהיסטיים, והכוללות את הדרך המשותפת לכל המסורות הבודהיסטיות, הלימוד הכללי שכל אחד יכול לתרגלו.

TAKING REFUGE	בקשת מקלט	בקשת הכוונה לדרך הנכונה משלוש האבנים היקרות – מהבודהה (המורה), מהדהרמה (תורתו) ומהסנגהה (הקהילה הרוחנית) – מתוך הסתמכות מלאה ומתמדת עליהם, מתוך אמון מוחלט בהם ושכנוע עמוק ביכולתם להגן מפני סבל ופחד. *
TANTRA	טַנְטְרָה (סנסקריט)	הדרך הסודית המיועדת למתרגלים רוחניים מתקדמים מהרמה הגבוהה ביותר. דרך זו כוללת שימוש באמצעים כמו הדמיות, מַנְטְרוֹת (צירופי הברות בסנסקריט המהווים נוסחאות אנרגטיות המגינות על התודעה), מוזרות (תנוחות ידיים) ומַנְדְּלָה (מעגל, דימוי מייצג רב-משמעויות של היבט הידע המואר המתגלם בסביבה פיזית טהורה וביצורים החיים שבה).
TEACHINGS	תורה	עצתו של הבודהה המועברת באמצעות המורים לדורותיהם, הן בכתבים והן בהוראה בעל-פה.
TEN NON-VIRTUES / NON-VIRTUOUS ACTIONS	עשר הפעולות השליליות	עשרה סוגים שונים של פעולות הפוגעות באחרים ובנו – שלושה סוגים של פעולות פיזיות: הרג, גניבה, התנהגות מינית בלתי נאותה; ארבעה סוגים של פעולות מילוליות: שקר, אמירה מפלגת, התעללות מילולית, דיבורים חסרי טעם; שלושה סוגים של פעולות מחשבתיות: חמדנות, כוונה להרע, השקפות מוטעות.
TEN VIRTUES / VIRTUOUS ACTIONS	עשר הפעולות החיוביות	עשרה סוגים של פעולות המועילות לאחרים ולנו. הימנעות מעשיית עשר הפעולות השליליות.
THE FOUR NOBLE TRUTHS	ארבע אמיתות הנעלים	הלימוד הראשון שהעניק בודָהָה שאֶקְיָאמוֹנִי לאחר שהשיג הארה שלמה - הסיבוב הראשון של גלגל הדהרמה. ארבע האמיתות הן: אמת הסבל; אמת גורמי הסבל; אמת היפסקות הסבל; ואמת הדרך להיפסקות הסבל. *
THE GREAT/UNIVERSAL VEHICLE (MAHAYANA)	המוביל האוניברסלי / מוביל הכלל / המוביל הגדול	בסנסקריט: מְהָאֵיָאנָה (בניגוד ל- THE LESSER/FUNDAMENTAL VEHICLE ע"ע), אוסף זרמים בודהיסטיים השמים דגש על גישת הבודהיצי'טה, כלומר מטרת התרגול הרוחני היא להשיג הארה שלמה למענם של כל היצורים החיים. *
THE LESSER/FUNDAMENTAL VEHICLE (HINAYANA)	המוביל הבסיסי / מוביל היחיד / המוביל הקטן	בסנסקריט: הִינְאָנָה (בניגוד ל- THE GREAT/UNIVERSAL VEHICLE ע"ע), תרגול רוחני בודהיסטי במטרה להשיג חירות אישית. *
THE MIDDLE WAY	דרך האמצע	בסנסקריט: מְאָדְהֵאֶמְקָה; אחת מארבע האסכולות הפילוסופיות הבודהיסטיות. דוגלת באופן קיום המשוחרר משתי ההשקפות הקיצוניות – השקפת המוחלטות, הרואה את התופעות כקיימות בפני עצמן, באופן בלתי תלוי, וההשקפה הניהיליסטית, הדוגלת באי-קיום מוחלט.
THE PATH	הדרך	לפי ההשקפה הבודהיסטית, הדרך היא מעשה-הרוח שאנו לוקחים על עצמנו מתוך שאיפה אמיתית ומתמדת לשחרור מכל סבל. באמצעות תרגול-הרוח הזה אפשר להשיג חירות והארה שלמה.
THE SIX PERFECTIONS	שש השלמויות	שישה סוגים של מעשי בודהיסאטווה; תרגולים רוחניים שמטרתם הארה שלמה, שיש לפתחם עד לדרגת שלמות. שש השלמויות הן: נדיבות, מוסריות, סבלנות, מאמץ נלהב לפעולה חיובית, ריכוז, חוכמה.
THE THREE JEWELS	שלוש האבנים היקרות	שלושת מושאי המקלט: הבודהה (המורה), הדהרמה (תורתו) והסנגהה (הקהילה הרוחנית ההולכת בדרכו).
THE THREE TRAININGS	שלושת האימונים	האימון במוסריות, האימון בריכוז והאימון בחוכמה. אימון במוסריות הוא אימון התודעה בשמירת כללי המוסר, כלומר הימנעות מפעולות שאינן ראויות ועיסוק בפעולות ראויות. אימון בריכוז הוא אימון התודעה בהשגת מצב מנטלי של התמקדות חד-נקודתית במושא ראוי. אימון בחוכמה הוא אימון ופיתוח התודעה המבחינה בטבע התופעות ומנתחת אותן.
THE ULTIMATE AIM	המטרה המוחלטת	המטרה הסופית, השגת הארה שלמה למענם של כל היצורים החיים.
TO TAME THE MIND	לאלף את התודעה	לעצב את התודעה הסוררת ולהטיל עליה משמעת, באמצעות הכנעת היבטיה השליליים והעצמת היבטיה החיוביים.

TO TURN THE WHEEL OF DHARMA	לסובב את גלגל הדהרמה	דימוי המתאר את הקניית לימוד התורה הבודהיסטית. בודהה שאקיאמוני סובב את גלגל הדהרמה שלוש פעמים. בפעם הראשונה לימד את ארבע אמיתות הנעלים (ע"ע); בפעם השנייה לימד את סוטרות שלמות החוכמה; בפעם השלישית לימד סוטרות שבאו להבהיר את הטעון הבהרה, המציגות השקפה פילוסופית (צ'יטמטרה) המשמשת קרש קפיצה להבנת סוטרות שלמות החוכמה.
TRUE EXISTENCE	קיום אמיתי	מושג השלילה של הריקות; קיום באופן בלתי תלוי, האופן שבו הבערות (התפיסה המוטעית בנוגע לאופן קיומן של התופעות) תופסת את מושאה. עפ"י השקפת פרסנגיקה (אסכולת התוצאה, ע"ע) מונחים נרדפים ל"קיום אמיתי" הם: קיום מעצם מהותו, קיום בפני עצמו, קיום אובייקטיבי, קיום מעצם טבעו, קיום בזכות עצמו, קיום מצדו-הוא, קיום מוחלט, קיום מכוח-עצמו, קיום ממשי, קיום אינהרנטי.
TRUTH BODY	גוף האמת	בסנסקריט: דהרמאקאיה. אחד מגופי הבודהה
ULTIMATE PHENOMENA	תופעות מוחלטות	הטבע המוחלט של התופעות, האופן שבו הן קיימות למעשה, כפי שהן.
ULTIMATE TRUTH	אמת מוחלטת	מציאות מוחלטת, ריקות התופעות מקיום מעצם מהותו, טבען הבסיסי של התופעות, היעדר קיום מעצם מהותו, בפני עצמו, מצדו-הוא, בלתי תלוי. מה שנתפס על-ידי תודעה המשתמשת בהיגיון מנומק בניתוח טבען הבסיסי של התופעות.*
VIRTUOUS STATE OF MIND	מצב תודעה ראוי	מצב תודעה המעלה כוונות ומחשבות טובות, המובילות לפעולות ראויות שיניבו אושר. לדוגמה: חמלה, אהבה, אמונה, נדיבות, סבלנות וכו'.
WORLDLY CONCERNS	דאגות ארציות	דאגות העולם הזה, שמונה עמדות הנוטות לשלוט בחיינו. בדרך כלל: השתוקקות לארבעה מצבים – תשבחות, הצלחה, עושר, תהילה; שאיפה להימנע מארבעה מצבים – עלבונות, כישלון, עוני, אי-הכרה בערכנו.

Compiled and translated by Gilah Panfil in September 2011 for the benefit of students of Tushita Meditation Centre, McLeod Ganj India (www.tushita.info), and beyond. Assistance also gratefully received from Oren Hanner and Shahr Tene.